

Çevre Temizliği ve Yeni Seçenekler: Hastane Temizliğinde Yenilikler

Hmş. Sabiha AKDENİZ*

* Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri, Ev İdaresi Koordinatörü,
Ankara.

Mitolojideki Yunan Tanrıçası Hygia'dan türeyen "hijyen" sözcüğü "hastalıklardan korunma, sağlığın sürdürülmesi, sağlık bilgisi" anlamını taşır. Bu nedenle hijyen, sağlığı destekleyen veya sağlığa zarar veren canlı veya cansız etkenlerle ilgilendir. Hijyenin bir alanı olan "hastane hijyeni" ise hastanede "hastaların veya personelin sağlığına zarar veren etkenleri saptama, inceleme ve yok etme" anlamına gelir. Bu tanımdan anlaşılacağı gibi, amaçlara ulaşmada kaynakları doğru kullanabilmek için karar verme süreci ön plana çıkmaktadır. Belirli bir amaca ulaşmada, karşılaşılan problemlerin çözümünde kaynakları çeşitli kullanım arasında doyurucu bir seçim yapmak için iyi ve sakıncalı yanların bilincine varmak gerekir. Ev idaresi hizmetlerinin var olma amacı, hastanede bulunan kaynaklardan yararlanarak hasta, hasta ailesi ve çalışan personel için temiz, sağlıklı ve güvenli bir ortam hazırlamaktır.

Hastane enfeksiyonlarından korunma ve önleme aşamasında ev idaresi hizmetleri büyük bir önem taşır. Hastane enfeksiyonlarından korunmak için birtakım kuralların konması ve bu

kurallara personelin uyumunun denetlenmesi hastane yönetiminin temel yükümlülüklerindedir.

Hastane enfeksiyonlarının önlenmesinde son yıllarda önem kazanan ve sayıları her gün artan kılavuz oluşturma çabaları hız kazanmıştır. Bu kılavuzlar genellikle tanı ve tedavi uygulama kılavuzları şeklinde birçok hastanede kullanıma sunulmaktadır. Çeşitli amaç ve düşüncelerle bu standartları oluşturmak; maliyeti düşürmek, kaliteyi artırmak, mikroorganizmalara karşı direnç gelişimini önlemek, doğru dezenfektan seçimi vb.

Bu kılavuzların bağlayıcılık düzeylerinin olması, her durumda uygulanabilir olması, her koşulda kullanılabilir olması önemlidir. Batı ülkelerinde hastane enfeksiyonlarının önlenmesi hususunda doğru hedefleri işaret edecek ve koordinasyonu sağlayacak ulusal referans merkezleri oluşturulmuştur. Örneğin; Almanya Berlin'deki Hastane Hijyeni Ulusal Referans Merkezi (National Referenz Zentrum Für Kranken House Hygin).

Ülkemize bakıldığında hastane temizliği ve çevre hijyeni konusunda yazılı standartların birçok hastanede oluşturulmadığı, Batı ülkelerinde olduğu gibi temizlik ve hijyen konusunda çalışan kurulların olmadığı görülmektedir. Ancak kısıtlı sayıda hastanede enfeksiyon kontrol üniteleri tarafından hazırlanan hastane temizlik ve dezenfeksiyonuna yönelik politika ve prosedürler mevcuttur.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde hijyen ölçütlerinin kurallaştırılması çabalarında hasta bireyi koruma yanında, hasta bireye yüklenen masrafların giderilmesi için "kalite güvencesi", "kalite yönetimi" kavramlarında hastane hijyeninin ölçüt alınmasına yönelinmiştir. Kalite yönetimi içerisinde yer alan hastane temizliği ve dezenfeksiyonun profesyonel bakış açısıyla yapılması son derece önemlidir.

Modern işletmecilikte kurum ev idaresi koordinatörlüğü hizmetleri bu ekibi oluşturan hizmet alanlarından biri olup, oldukça önem taşımaktadır. Bir kuruma (hastane, okul, huzur evi, otel vb.) çeşitli amaçlarla gelen kişilerin o kurum hakkındaki ilk izlenimleri, insan ilişkilerine verilen önem, kurumun temizlik ve düzenine bağlı olarak belirlenir. Kurumda iyi karşılanmama, kurumun temiz ve düzenli olmaması verilen hizmetin niteliği konusunda da kuşuklara neden olacaktır. Özellikle son yıllarda tüm kurumlarda sistemli, planlı ve programlı bir "ev idaresine" olan gereksinim daha fazla hissedilmeye başlanmıştır. Bunun sonucu olarak, kurum ev idaresi koordinatörlüğü hizmetleri vazgeçilmez ve dinamik bir hizmet alanı haline gelmelidir.

Ülkemizde bu tür organizasyonların sayısı ne yazık ki yok denecek kadar azdır. Birçok hastanede temizlik firmaları kontrolsüz bir şekilde hizmet vermektedir. Hastane temizliğinde tek başına firmalar çözüm olarak görülmekte, denetim mekanizması olarak bazı hastanelerde hemşirelik hizmetleri müdürlüğü, bazı hastanelerde hastane müdürlükleri sorumlu olmakta, enfeksiyon kontrol üniteleri de denetim mekanizması olarak görev yapmaktadır. Bazı kurumlarda ise hem firma personelinin denetimi firma yöneticilerine verilmekte, firma yönetiminin denetimi de yine firma çatısı altında çalışan denetim grupları tarafından yapılmaktadır. Böylesine yapılanmalar maalesef hastane temizliğinde amaçlara yönelik davranış ve standartlara uyumu zorlaştıran önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hastane yönetiminin çok önemli bir parçası olan ev idaresi hizmetleri planlama, organizasyon, gözlem, değerlendirme, danışmanlık, eğitim, çalışan personelin motivasyonu ve kontrol fonksiyonlarını oluşturur. Ayrıca, ev idaresi koordinatörlüğü problem çözme, program hazırlama işlemlerini yürütür. İyi bir ev idaresi hizmetleri uygulaması ile tüm işletme masraflarında azal-

malar olabilir. İyi bir yönetim, standartlaştırılmış iş yöntemleri, fiyat analizleri, uygun satın almalar, yeterli eğitim ve özellikle de kontrol yardımı ile gerçekleştirilir.

Hastane hijyeni konusunda başarı sağlamak için firma çalışanları ve sağlık görevlileri arasında güven ilişkisinin kurulabilmiş olmasının çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Ev idaresi koordinatörlüğü bu ilişkiyi kurmak ve koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. "Hijyen polisliği" tarzında bir yaklaşımın gündeme getirilmesi, paylaşılması gereken bir sorunun üzerini örtme refleksini ortaya koyma ihtimaline karşın, yine de iyi bir denetim ekibi oluşturularak hastane enfeksiyonlarından korunulması ve bu enfeksiyonlarla mücadele açısından son derece önemlidir.

Hastane temizliği ve dezenfeksiyon işlemlerinin doğru ve iyi kalitede olması gerekir. Kaliteyi yakalayabilmenin birinci basamağında yer alan nokta, enfeksiyon kontrol ünitelerinden gelen mesajların firma bünyesinde çalışan yönetime ve sahadaki personele doğru aktarılması gerekir. Uygulamaların standartlara uygun yapıp yapılmadığının denetimi, 24 saat danışmanlık hizmetinin verildiği ünitenin hastanelerde kurulmasının önemi tartışılmaz bir gerçektir.

Ev idaresi koordinatörlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları;

1. Ev idaresi şartnamesinin hazırlanma aşamasından başlayarak, personel seçimi ve kontrolünü sağlamak,
2. Çalışan personelin görev tanımlarını yazmak ve görev tanımları doğrultusunda çalışmalarını denetlemek,
3. İşçi sağlığı ve güvenliği konusunda yasa ve yönetmeliklere uyumu sağlamak (firma ve hastane boyutu ile değerlendirilir),
4. Enfeksiyon kontrol ünitelerince hazırlanan prosedür ve politikaların uygulanmasını sağlamak (hastane temizliği ve dezenfeksiyonu, izolasyon yöntemleri vb.),
5. Etkin ve doğru temizlik ürünlerinin kullanımını sağlamak,
6. Temizlikte kullanılan teçhizatı hastane zeminini ve kullanılan materyal özelliğine göre tespit etmek ve kullanımını sağlamak,
7. İnsan gücü, zaman ve maliyet çalışmalarını hesaplayarak personel istihdamını planlamak,

8. Personelin ve işin verimliliğini artıracak iş süreçlerini saptamak ve uygulanmasını sağlamak,

9. Hastane atıklarının uygun şekilde toplanması, taşınması ve geçici depolama alanına yasa ve yönetmelikler ışığında hastane tarafından hazırlanan "atık yönetim planı" çerçevesinde çalışmalarını sağlamak ve denetlemek ve eğitimini vermek,

10. Tehlikeli madde envanteri çıkartılarak tehlikeli atıkların dökülme ve saçılmalarında kontratlı hizmetlerde çalışan personele prosedür doğrultusunda temizlik yapmalarını sağlamak, personelin kişisel koruyucu önlemlere uyumunu sağlamak,

11. Tesisin güvenliği ile ilgili tespit edilen aksaklıkları ilgili müdürlüklerle paylaşmak,

12. Personelin özlük hakları konusunda çalışmalar yapmak, düzenli (belirli periyotlarda) aralıklarla eğitim vermek ve kontratlı hizmetler bünyesinde çalışan (firma) yöneticiler tarafından verilen eğitimlere gözlemci olarak katılmak ve verilen eğitime yönelik rapor tutmak,

13. Müteahhit firmaların izolasyon kurallarına uyumlarını denetlemek, yerinde müdahale ede-

rek enfeksiyon kontrol ünitesi çalışanlarını bilgilendirmek.

Ev idaresi koordinatörlüğü görev, yetki ve sorumluluklarından da anlaşılacağı gibi hastane temizliği ciddi bir iştir. Temizlik malzemelerinin uygun şekilde kullanımı, enfeksiyon kontrol ünitelerinin talimatları doğrultusunda dezenfeksiyon işlemlerinin (doğru su miktarı ve doğru dezenfektan miktarı) yapılması hastane enfeksiyonlarının kontrolünde önemli bir basamaktır.

KAYNAKLAR

1. Deutschsprachiger Arbeitskreis für Krankenhaushygiene-Zielsetzungen. (www.uniduesseldorf.de/www/AWMF/II/KH_d000.htm).

YAZIŞMA ADRESİ

Hmş. Sabiha AKDENİZ
Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri
Ev İdaresi Koordinatörü
ANKARA